

## หลักการพื้นฐานของวิธีวิจัยในงานศิลปะการออกแบบ กรณีศึกษาผ่านวิธีการสอนและผลลัพธ์ ของบัณฑิตหลักสูตรดุขภูษิตบัณฑิตศิลปะการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร\*

The fundamental research methodology in case study through teaching  
methods and outcome of graduate the Doctoral level of Design Arts  
curriculum, Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University

เอกชาติ จันอุไรรัตน์ (Eakachart Joneurairatana)\*\*

จิรวัดน์ วงศ์พันธุ์เศรษฐ์ (Jirawat Vongphantuset)\*\*

ไพโรจน์ ชมุณี (Pairoj Jamuni)\*\*

สน สีมาตรัง (Sone Srimatrang)\*\*

วีรวัดน์ สิริเวสมาศ (Veerawat Sirivesmas)\*\*

น้ำฝน ไล่สัตว์ไกล (Namfon Laistrooglai)\*\*

ยอดขวัญ สวัสดิ์ (Yodkwan Sawatdee)\*\*

เรืองลดดา ปุณยลิขิต (Rueanglada Punyalikhit)\*\*

### บทคัดย่อ

การวิจัยหลักการพื้นฐานของวิธีวิจัยในงานศิลปะการออกแบบ กรณีศึกษาผ่านวิธีการสอนและผลลัพธ์ของบัณฑิตหลักสูตรดุขภูษิตบัณฑิตศิลปะการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอวิธีการวิจัยสาขาศิลปะการออกแบบผ่านกระบวนการเรียนการสอนระดับดุขภูษิตแบบแผนการวิจัยและผลลัพธ์ของบัณฑิตหลักสูตรศิลปะการออกแบบ (หลักสูตรนานาชาติ) คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อให้เป็นแนวทางแก่การเข้าศึกษาและสำเร็จการศึกษาในหลักสูตร

\* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการวิจัยเรื่อง หลักการพื้นฐานของวิธีวิจัยในงานศิลปะการออกแบบ กรณีศึกษา ผ่านวิธีการสอนและผลลัพธ์ของบัณฑิตหลักสูตรดุขภูษิตบัณฑิตศิลปะการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (The fundamental research methodology in case study through teaching methods and outcome of graduate the Doctoral level of Design Arts curriculum, Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University)

\*\* คณาจารย์ผู้สอนหลักสูตรดุขภูษิตบัณฑิตศิลปะการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (Lecturers of The Doctoral level of Design Arts curriculum, Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University) ศาสตราจารย์เอกชาติ จันอุไรรัตน์ (Professor Eakachart Joneurairatan)รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ชมุณี (Assoc.Prof. Dr.Pairoj Jamuni) รองศาสตราจารย์สน สีมาตรัง (Assoc.Prof.Son Simatrang) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรวัดน์ วงศ์พันธุ์เศรษฐ์ (Asst.Prof. Dr.Jirawat Vongphantuset) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวัดน์ สิริเวสมาศ (Asst.Prof. Dr.Veerawat Sirivesmas) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน ไล่สัตว์ไกล (Asst.Prof. Dr.Namfon Laistrooglai) อาจารย์ ดร.ยอดขวัญ สวัสดิ์ (Dr.Yodkwan Sawatdee) อาจารย์ ดร.เรืองลดดา ปุณยลิขิต (Dr.Rueanglada Punyalikhit)

ผลการวิจัยวิธีการวิจัยในสาขาศิลปะการออกแบบพบว่า เป็นการแสวงหาความรู้ใหม่ภายใต้การปฏิบัติงานสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับการค้นคว้าทางทฤษฎีที่มีกระบวนการวิจัยรองรับ บูรณาการ กับความงามด้านสุนทรียศาสตร์ และหลักปรัชญา โดยมีเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุน ซึ่งผลลัพธ์การวิจัยศิลปะการออกแบบที่ได้จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ไม่ว่าจะเป็นการให้ค่าน้ำหนักที่หัวข้องานวิจัย (Project) กระบวนการ (Process) หรือผลลัพธ์ (Product) ตามแนวคิดการทำวิจัยศิลปะ จัดจำแนกเป็น 3 แนวทางใหญ่ ๆ คือ

1. การวิจัย (เพื่อ)งานศิลปะการออกแบบ (Research for Design Arts)
2. การวิจัย (ใน/ผ่าน)งานศิลปะการออกแบบ (Research in/through Design Arts)
3. การวิจัย (บน)งานศิลปะการออกแบบ (Research on Design Arts)

### Abstract

The fundamental principles of research methodologies in Design Arts, case study through the instruction methods and outcomes of graduates under the Doctor of Philosophy Program in Design Arts, Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University has main objectives to present the research methodologies in the field of design arts through the doctorate study, research schematics and outcomes of graduates in design arts (International Program), Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, increasingly, it is useful to be the guideline for the study and graduation through this syllabus.

The results of research methodologies in design arts are the new knowledge searching under the creative performances and theoretical experiments through the research methodologies, integrating with an aesthetic beauty and principles of philosophies including several technologies.

The achievement of design arts research will be influential to progress the quality of life, society, economics, environment and etc.

The significance of research project, process or product as the concepts of art researches are categorized in 3 principles;

1. Research for Design Arts
2. Research in/through Design Arts
3. Research on Design Arts

## บทนำ

เมื่อการออกแบบกลายเป็นบรรทัดฐานของการอยู่อาศัยใช้ชีวิต ธุรกิจ และอุตสาหกรรมของสังคมไทย และสังคมโลก ก่อเกิดระลอกคลื่นที่แตกต่างกันไปตามพฤติกรรมความต้องการของผู้คนที่หลากหลาย ส่งอิทธิพลต่อวงการต่าง ๆ ในห้วงโซ่การพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม รวมทั้งในแวดวงธุรกิจ และการศึกษา ขณะที่สังคมไทยมีเอกลักษณ์โดดเด่นในด้านต้นทุนทางวัฒนธรรม ทักษะ ความประณีต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ในสินค้าและบริการ การวิจัยค้นคว้าด้านศิลปะการออกแบบจึงมีบทบาทเป็นอย่างยิ่งในการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมต่อยอด และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีคุณภาพ

จากแนวคิดทฤษฎีขั้นบันไดในงานออกแบบ (The Design Ladder) ของ Danish Design Center ที่เริ่มถูกพัฒนาขึ้นในปี ค.ศ.2001 ในประเทศเดนมาร์กเริ่มตั้งแต่ไม่มีการออกแบบ (No Design) สู่ออกแบบสไตล์ (Design as Styling) ออกแบบกระบวนการ (Design as Process) จนถึงการออกแบบยุทธศาสตร์ (Design as Strategy) ที่เริ่มแพร่หลายอย่างกว้างขวางและนำไปสู่การพัฒนากระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ที่เริ่มตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ แทรกซึมและสอดประสานอยู่ในวงการธุรกิจ อุตสาหกรรมในหลายประเทศ ก่อเกิดแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานองค์ความรู้จากงานวิจัยของแต่ละสถาบัน องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชนในการถ่ายทอดคุณค่า มาตรฐาน ความเป็นสากล และ DNA แก่ผลงานผลิตภัณฑ์ สินค้าและบริการของไทย

ทฤษฎี นวัตกรรม หรือองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยค้นคว้าในงานด้านศิลปะและการออกแบบด้วยการบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ สุนทรียศาสตร์ ปรัชญา และเทคโนโลยีจึงมีบทบาทสำคัญและมีความจำเป็นอย่างสูงในการสร้างมูลค่า พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงบนความยั่งยืนในอนาคต ในบริบทของประเทศไทย 4.0 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักสูตรดุสิตบัณฑิตสาขาวิชาศิลปะการออกแบบ(หลักสูตรนานาชาติ) ถือเป็นหลักสูตรในระดับปริญญาเอกเป็นหลักสูตรแรกของคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับการอนุมัติหลักสูตรจากสภามหาวิทยาลัย เพื่อเปิดทำการเรียนการสอนเมื่อปี พ.ศ. 2551 ในช่วงแรกเริ่มของหลักสูตร การเรียนการสอนก็มีความท้าทายในเรื่องของ ระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูง ที่เหมาะสมกับการศึกษาวิจัยในระดับปริญญาเอก เนื่องจากทางสาขายังไม่ได้ทำการรวบรวมกรณีศึกษาที่เป็นกลุ่มเฉพาะของตนเองขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรม เช่นในรูปแบบของเอกสารคำสอน ซึ่งทำให้นักศึกษารุ่นแรกๆ และรุ่นต่อมาต้องทำการค้นคว้า และทดลองอยู่มาก และแนวคิดของคณาจารย์ผู้สอนเองก็หลากหลาย การศึกษาวิจัยโครงการนี้เพื่อทำการรวบรวม แนวคิด กระบวนการ วิธี ระเบียบวิธีวิจัย ที่เกิดขึ้นจาก มุมมอง ประสบการณ์ ของคณาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอก เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ร่วมกัน เพื่อสร้างเอกภาพ และทิศทางในการวางระเบียบวิธีวิจัยที่เหมาะสมกับเนื้อหา สถานะและคุณภาพของหลักสูตรดุสิตบัณฑิต เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ที่สนใจ และนำไปศึกษา พัฒนา ต่อยอด ต่อไปให้เกิดขึ้นในแวดวงวิชาการศิลปะและการออกแบบของประเทศและแลกเปลี่ยนกับนานาประเทศ

# “งานวิจัยสร้างสรรค์ เดินทางไปในจินตนาการ..... บูรณาการความรู้ ความงาม ความคิด ก่อเกิดสิ่งประดิษฐ์ และนวัตกรรม”

ศาสตราจารย์เอกชาติ จันอุไรรัตน์

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยหลักการพื้นฐานของวิธีวิจัยในงานศิลปะการออกแบบ กรณีศึกษาผ่านวิธีการสอนและผลลัพธ์ของบัณฑิตหลักสูตรดุขฎฐฎฎบัณฑิตศิลปะการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอวิธีการวิจัยสาขาศิลปะการออกแบบผ่านกระบวนการเรียนการสอนระดับดุขฎฐฎฎบัณฑิตแบบแผนการวิจัยและผลลัพธ์ของบัณฑิตหลักสูตรศิลปะการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ (หลักสูตรนานาชาติ) ซึ่งมาจากการรวบรวม แนวคิด กระบวนการ วิธี ระเบียบวิจัย ที่เกิดขึ้นจาก มุมมอง ประสบการณ์ ของคณาจารย์ เพื่อเป็นแนวทางแก่การเข้าศึกษาและสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรดุขฎฐฎฎบัณฑิตศิลปะการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

## ขอบเขตการวิจัย

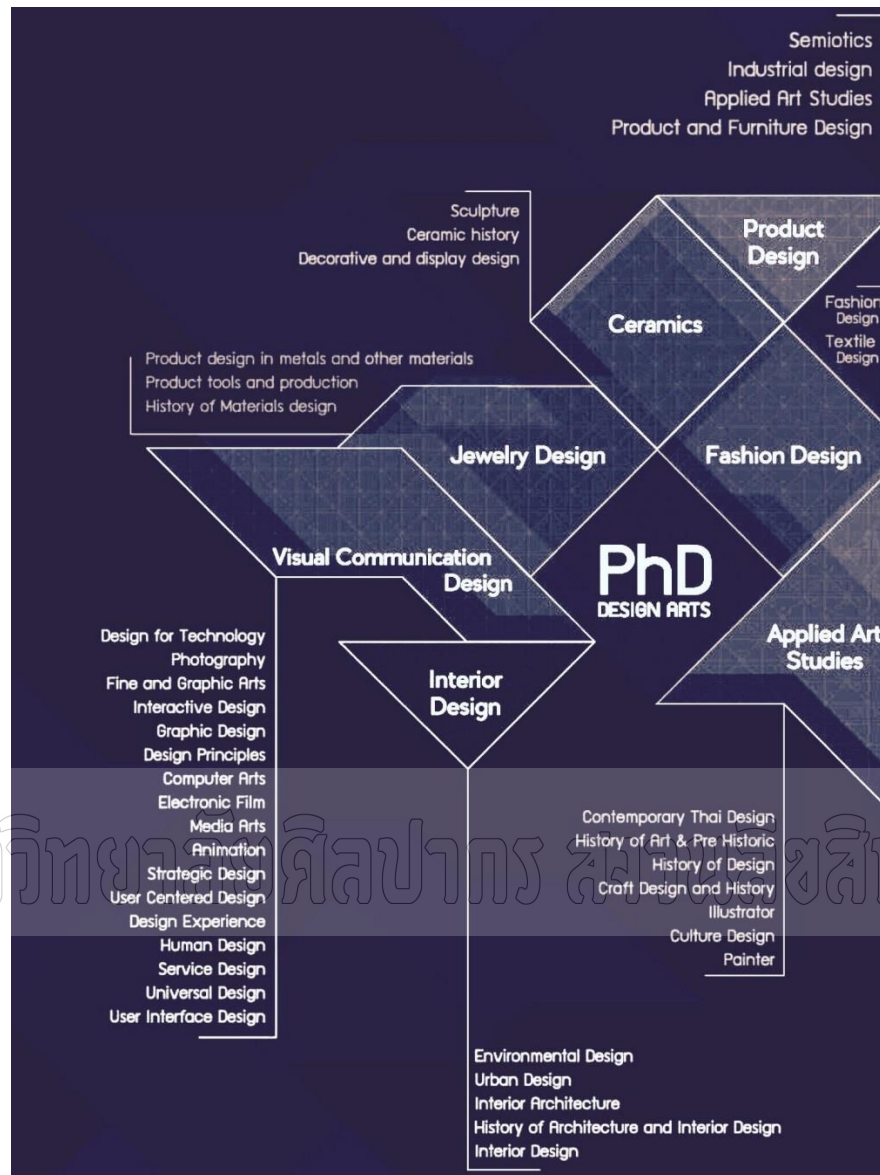
การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา รวบรวมข้อมูล กรณีศึกษาของระเบียบวิธีวิจัยชั้นสูงในงานศิลปะการออกแบบ ผ่านกรณีตัวอย่างของกิจกรรมการสร้างสรรค์ศิลปะ แบบเดี่ยว แบบกลุ่มปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทฤษฎีทางกระบวนการทางศิลปะและการออกแบบที่เกี่ยวข้อง กรณีศึกษาจากนักศึกษาดุขฎฐฎฎบัณฑิตของสาขาศิลปะการออกแบบ และหรือกรณีศึกษาผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ผู้วิจัยมีความรู้ ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในสาขาหรือศาสตร์นั้น ๆ

## วิธีดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัย ใช้วิธี การเก็บข้อมูลวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านการศึกษาค้นคว้า ลำดับข้อมูล เรียบเรียง และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ จากกรณีศึกษาเฉพาะบุคคลของคณาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาศิลปะการออกแบบ(หลักสูตรนานาชาติ) คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

## กรอบวิธีวิจัย

ความหมายของศิลปะการออกแบบมีนัยยะสำคัญที่ครอบคลุมองค์ความรู้ด้านปรัชญา (Philosophy) แฝงไว้ซึ่งความงามทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ผ่านจินตนาการ (Imagination) สู่วิธีการของ กระบวนการของ ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ที่ตอบสนองฟังก์ชันการใช้งานตามรสนิยมและความต้องการของผู้บริโภค ด้วยการฝึกฝน ทดลอง หรือปฏิบัติ คำนึงถึงบริบททางสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ฯลฯ โดยมี เทคโนโลยี (Technology) เป็นเครื่องมือ ที่ก่อให้เกิดทฤษฎี องค์ความรู้ ผลงานสร้างสรรค์ หรือนวัตกรรม



รูปภาพที่ 1: แขนงวิชาที่เกี่ยวข้องกับสาขาศิลปะการออกแบบ

ปรัชญาการศึกษาด้านศิลปะการออกแบบ (Philosophy of Design Arts) เป็นปรัชญาที่ว่าด้วยการเรียนรู้ บูรณาการ และสร้างสรรค์สหวิทยาการด้านศิลปะและการออกแบบทั้งทฤษฎีและปฏิบัติที่ครอบคลุมด้านเทคโนโลยี สุนทรียศาสตร์ ปรัชญา ฯลฯ

การวิจัยครั้งนี้จะครอบคลุม แขนงวิชาที่เกี่ยวข้องกับสาขาศิลปะการออกแบบ (ออกแบบภายใน ออกแบบนิเทศศิลป์ ออกแบบผลิตภัณฑ์ ออกแบบประยุกต์ศิลปะศึกษา ออกแบบเครื่องเคลือบดินเผา ออกแบบเครื่องประดับ การออกแบบเครื่องแต่งกาย ฯลฯ)

“เสน่ห์ในงานวิจัยศิลปะการออกแบบ  
ผลงานที่ได้มักจะมีกระตุ้นให้เกิดจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์.....เสมอ”

สรุปผลการวิจัย

อาจสรุปได้ว่า งานวิจัยในสาขาศิลปะการออกแบบหมายถึง การแสวงหาความรู้ใหม่ภายใต้การปฏิบัติงานสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับการค้นคว้าทางทฤษฎีที่มีกระบวนการวิจัยรองรับ บูรณาการ กับความงามด้านสุนทรียศาสตร์ และหลักปรัชญา โดยมีเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุน ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

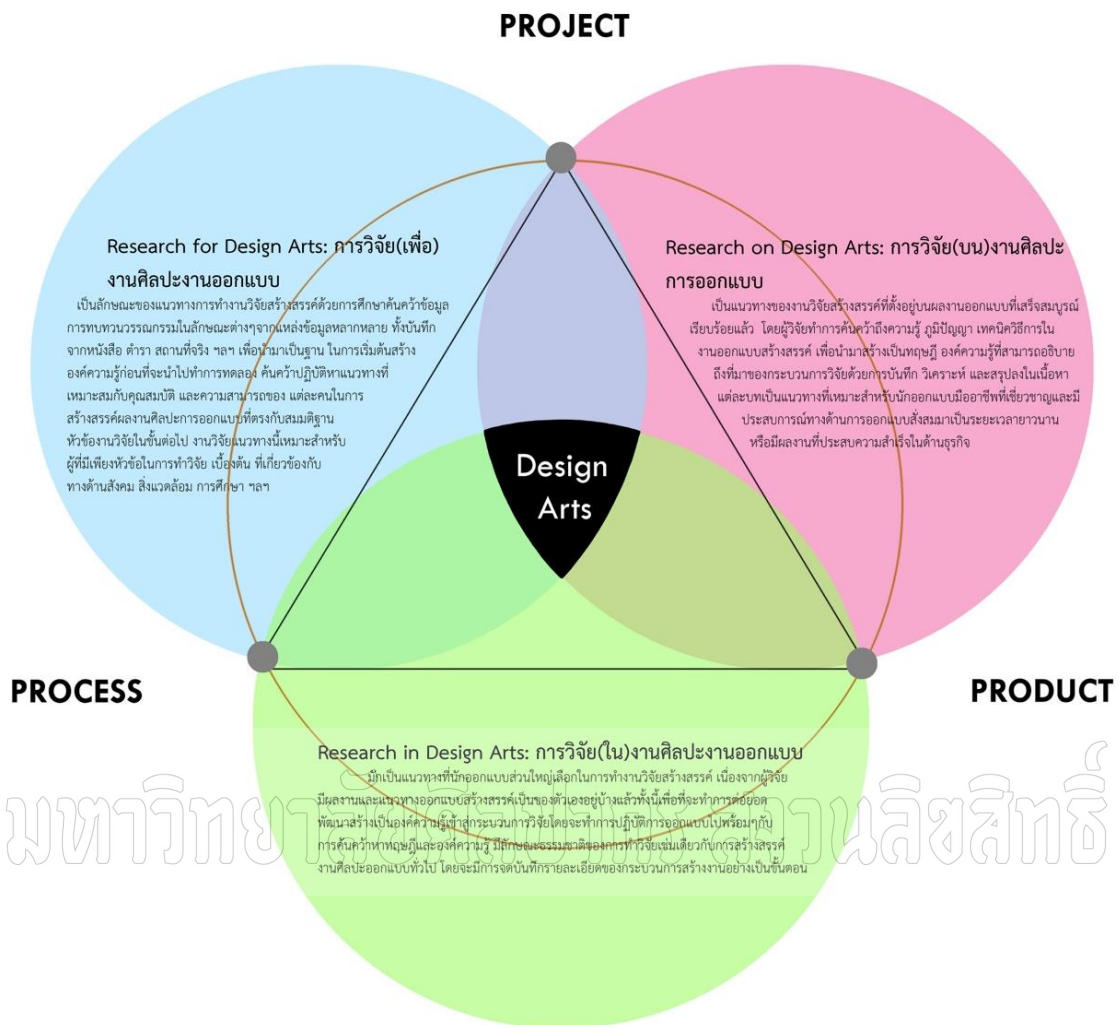
งานวิจัยศิลปะการออกแบบสามารถมีค่านำหน้าระหว่าง หรือ ต่างจากงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ดังนี้

ทางวิทยาศาสตร์	ทางศิลปะ
ข้อเท็จจริง ความเที่ยงตรง ความเป็นปรนัย (Objective) ความคิด ความรู้ เหตุผล ปรัชญา ผลทางวัตถุ ผลงานนวัตกรรม (Innovation)	ความน่าจะเป็น ความยืดหยุ่น ความเป็นอัตนัย (Subjective) จินตนาการ ความรู้สึก อารมณ์ ปรัชญา ผลทางใจ ผลงานสร้างสรรค์ (Creation)

รูปภาพที่ 2: ตารางเปรียบเทียบ งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์และงานวิจัยศิลปะการออกแบบ

และผลลัพธ์การวิจัยศิลปะการออกแบบสามารถจำแนกออกเป็น 3แนวทางใหญ่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ค่านำหน้าที่หัวข้องานวิจัย (Project) กระบวนการ (Process) หรือผลลัพธ์ (Product) ตามแนวคิดการทำวิจัยศิลปะ คือ

1. Research for Design Arts: การวิจัย(เพื่อ)งานศิลปะการออกแบบ
2. Research in/through Design Arts: การวิจัย(ใน/ผ่าน)งานศิลปะการออกแบบ
3. Research on Design Arts: การวิจัย(บน)งานศิลปะการออกแบบ



รูปภาพที่ 3: แผนภูมิรูปแบบงานวิจัยศิลปะการออกแบบ

**อภิปรายผลการวิจัย**

จากผลการวิจัยนักศึกษาและผู้อ่านจะได้ทราบหลักคิดการวิจัยระดับหลักสูตรปริญญาเอกสาขาศิลปะ การออกแบบ(หลักสูตรนานาชาติ) คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งได้ถกเถียงการวิจัย การคิด วิธีการ ปฏิบัติ วิธีการนำเสนออย่างเป็นรูปธรรม และวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นขั้นตอนอย่างเป็นระบบ

## ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะ วิสัยทัศน์ หลักคิดการวิจัยระดับหลักสูตรปริญญาเอก คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (Institute Visionary) ระยะ ที่ 1 : พ.ศ. 2560 - 2564 (5 ปี) : การจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง (Priority Setting)

เนื่องจากหลักสูตรนานาชาติปริญญาเอกสาขาศิลปะการออกแบบ เป็นหลักสูตรที่บริหารด้วยเงินรายได้จากเงินค่าหน่วยกิตของนักศึกษา ทำให้เกิดข้อจำกัดเรื่อง เกณฑ์การคัดเลือกนักศึกษาและการจ้างอาจารย์ประจำหลักสูตรฯ

และการที่หลักสูตรดุขฎีบัณฑิตสาขาศิลปะการออกแบบเป็นหลักสูตรนานาชาติ นักศึกษาที่จะเข้าศึกษาต้อง ผ่านเกณฑ์การใช้ภาษาอังกฤษของบัณฑิตวิทยาลัย ทำให้นักศึกษาไทยที่สำเร็จปริญญาโทบัณฑิตสาขาศิลปะการออกแบบจากสถาบันศิลปะในประเทศ ที่เรียนในระบบภาษาไทย มีความรู้ความสามารถในศิลปะการออกแบบระดับมืออาชีพ ไม่สามารถมาศึกษาต่อในหลักสูตรนี้เป็นจำนวนมาก จำนวนนักศึกษาไทยที่ผ่านเกณฑ์ เข้าศึกษาจึงมีน้อย นักศึกษาไทยผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันศิลปะต่างประเทศ มีความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษได้ดี จึงมีสัดส่วนจำนวนมากกว่า

เกณฑ์การคัดเลือกนักศึกษาหลักสูตรนานาชาติ มีผลต่อสัดส่วนนักศึกษาไทยที่สำเร็จจากสถาบันศิลปะ การออกแบบภายในประเทศ และนักศึกษาไทยที่สำเร็จจากสถาบันศิลปะการออกแบบต่างประเทศ รวมไปถึงนักศึกษาต่างชาติ ค่าเล่าเรียน ระบบการบริหารการเรียนการสอน และการจ้างอาจารย์ประจำหลักสูตร ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนมีผลต่อการวางแผนการจัดการเรียนการสอนทั้งปัจจุบัน อนาคต และทิศทางวิทยานิพนธ์ดุขฎีบัณฑิต

เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทิศทางการเรียนการสอน การทำวิทยานิพนธ์ดุขฎีบัณฑิต สร้างเอกลักษณ์หลักสูตรดุขฎีบัณฑิตในรูปแบบนานาชาติ สาขาศิลปะการออกแบบ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเสนอ วิสัยทัศน์ หลักคิดการทำวิจัยหลักสูตรดุขฎีบัณฑิต รูปแบบนานาชาติ (Institute Visionary) ระยะที่ 1 เวลา 5 ปี ระหว่าง พุทธศักราช 2560 - 2564 จำนวน 5 หลักคิด เรียงลำดับตามความสำคัญก่อนหลัง โดยคำนึงความสอดคล้องกับบริบทสถานะภาพของการบริหารหลักสูตรในปัจจุบัน ดังนี้

- 1.1 หลักคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติ (Practice Based Research)
- 1.2 หลักคิดการวิจัยสู่การปฏิบัติ (Practice Led Research)
- 1.3 หลักคิดการวิจัยการออกแบบ (Design Research)
- 1.4 หลักคิดการวิจัยการออกแบบบริการ (Service Design Research)
- 1.5 หลักคิดการวิจัยพื้นฐาน (Basic Research or Pure Research)



## 2. ข้อเสนอแนะ วิสัยทัศน์ หลักคิดการวิจัยระดับหลักสูตรปริญญาเอก คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (Institute Visionary) ระยะที่ 2 : พ.ศ.2565-2569 (5 ปี) : การจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง (Priority Setting)

การนำเสนอวิสัยทัศน์หลักคิดการวิจัยของหลักสูตรนานาชาติ ปริญญาเอกสาขาศิลปะ การออกแบบ ระยะที่ 2 : พ.ศ. 2565 - 2569 ) คำนึงถึงแนวโน้มของการเจริญเติบโตธุรกิจบริการ ถ้าโลกไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง เช่น ภัยพิบัติจากสงครามโลก สงครามปรมาณู สงครามการก่อการร้ายข้ามชาติ สงครามเชื้อโรค และภัยพิบัติธรรมชาติ นักเศรษฐศาสตร์ชั้นนำของโลกได้พยากรณ์ว่า ธุรกิจการบริการจะเติบโตมาก เพราะระบบเศรษฐกิจโลกเป็นช่วงเจริญขึ้นเป็นลำดับ การท่องเที่ยวจะได้รับความนิยมมาก ธุรกิจบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะได้รับผลกระทบที่ดีไปด้วย

หลักคิดการวิจัยแบบสหวิทยา (Multi - Discipline) และหลักคิดการวิจัยแบบบูรณาการหลายสาขาวิชา หลอมรวมเป็นวิชาใหม่ (Integration) จะได้รับความนิยมแพร่หลาย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเสนอวิสัยทัศน์หลักคิดการทำวิจัยและการทำวิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต ระยะที่ 2 พุทธศักราช 2565 - 2569) โดยจัดลำดับความสำคัญหลักการคิดการวิจัย ดังนี้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงให้จัดลำดับความสำคัญหลักการคิดการวิจัย ดังนี้

2.1 หลักคิดการวิจัยการออกแบบบริการ (Service Design Research)

2.2 หลักคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติ (Practice Based Research)

2.3 หลักคิดการวิจัยสู่การปฏิบัติ (Practice Led Research)

2.4 หลักคิดการวิจัยการออกแบบ (Design Research)

2.5 หลักคิดการวิจัยพื้นฐาน (Basic Research or Pure Research)

## 3. ยืนยันหลักสูตรปริญญาเอกสาขาศิลปะการออกแบบต้องเป็นหลักสูตรนานาชาติ ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสาร

วัตถุประสงค์สำคัญของหลักสูตรปริญญาเอกทุกหลักสูตร คือ

3.1 การสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างสากล เช่น องค์ความรู้ใหม่ที่มีเกณฑ์มาตรฐาน ต้องมีระบบการสื่อสารสากล คือ ภาษาอังกฤษ และต้องมีเวทีสากลในการเผยแพร่ พร้อมกับการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์อย่างเป็นสากล คือ ที่ประชุมทางวิชาการนานาชาติ ต้องใช้ภาษาสากล ตลอดจนการสืบค้นหาความรู้จากเอกสารทั่วโลก ต้องใช้เอกสารภาษาสากล

3.2 ลักษณะบัณฑิตปริญญาเอกพึงประสงค์ คือ ความสามารถใช้ภาษาสากล ความสามารถเข้าสังคมวิชาการสากล การร่วมงานวิชาการสากล

3.3 ความสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตในโลกสากล เช่น การปรับตัว การรู้เท่าทันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สารสนเทศ (Information Technology)

#### 4. ข้อเสนอ วิสัยทัศน์วิทยานิพนธ์สาขาศิลปะและการออกแบบพึงประสงค์ ระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ของสถาบันสอนศิลปะนานาชาติที่มีชื่อเสียงของโลก

การผลิตเปลี่ยนเวียนร่วมเป็นเจ้าของภาพจัดการประชุมทางวิชาการนานาชาติ เรื่อง การวิจารณ์ผลงานศิลปะและการออกแบบของนักศึกษาระดับปริญญาโท (the Co-Core International Conference in Art and Design Critique : 2007-2013) โดยมีมหาวิทยาลัยศิลปะทามา กรุงโตเกียว (Tama Art University) เป็นเจ้าภาพครั้งที่ 1 ค.ศ. 2007 ผลิตเปลี่ยนสถานที่จัด ถึง ค.ศ. 2013 โดยมีมหาวิทยาลัยชาติต่างเข้าร่วมดังนี้

- (1) มหาวิทยาลัยศิลปะทามา, โตเกียว (Tama Art University, Tokyo)
- (2) มหาวิทยาลัยศิลปะแห่งโตเกียว (Tokyo University of the Arts, Tokyo) ในญี่ปุ่น
- (3) มหาวิทยาลัยศิลปะฮองนิก ประเทศเกาหลีใต้ (Hongnicks University, South Korea)
- (4) มหาวิทยาลัยตงฮั่ว (Singhua University, Beijing, China)
- (5) สถาบันจิตรศิลป์แห่งปักกิ่ง (China Central Academy of the Arts, Beijing)
- (6) มหาวิทยาลัยศิลปะปากร (Silpakorn University, Bangkok) และ
- (7) มหาวิทยาลัย ศิลปะอวโต กรุงเฮลซิงกิ, ประเทศฟินแลนด์ (Aalto University of Art and Design, Helsinki, Finland)

ประมวลประสบการณ์การเข้าร่วมประชุมในฐานะเป็น อาจารย์ผู้ทำหน้าที่วิจารณ์คนหนึ่ง ได้ค้นพบว่าทุกสถาบันสอนศิลปะ มีวิสัยทัศน์เรื่องวิทยานิพนธ์พึงประสงค์ 3 ประการ ได้แก่

4.1 ความงาม รสนิยมศิลปะที่เป็นสากล: ผลงานศิลปะและการออกแบบของนักศึกษาแสดงออกถึงทักษะปฏิบัติงานและรสนิยมศิลปะที่เป็นสากล แต่ยังสามารถคงลักษณะบุคลิกประจำชาติให้เห็นได้

4.2 นวัตกรรมที่ตอบโจทย์พฤติกรรมของคนปัจจุบัน และวัฒนธรรมสากล: ผลงานศิลปะและการออกแบบ ต้องแสดงนวัตกรรม ความคิดและงานสร้างสรรค์ที่แตกต่างจากอดีต

4.3 สามารถต่อยอดเชิงธุรกิจได้ หรือจดสิทธิบัตรได้: คำตอบนี้ได้รับการแลกเปลี่ยนทรรศนะเกี่ยวกับเกณฑ์การวิจารณ์ศิลปะและการออกแบบผลงานนักศึกษา

ข้อสังเกตพบว่า ผลงานนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปะปากร เข้าเกณฑ์ข้อที่หนึ่งข้อเดียวเท่านั้น เรื่องนี้ทางสาขาศิลปะและการออกแบบ ควรทบทวน และสนับสนุนให้สนใจข้อที่สองและสามให้มากขึ้น มีวิสัยทัศน์ระดับนโยบาย แผนปฏิบัติการเรียนการสอนอย่างชัดเจน เพื่อบรรลุเป้าหมายในที่สุด

#### 5. ต้องมีปณิธานความเป็นเลิศทางวิชาการอย่างมั่นคงและมีแผนปฏิบัติงานรายปีที่ชัดเจนและต่อเนื่อง

5.1 ตัวหลักสูตรมีมาตรฐาน มีความเหมาะสมกับบริบท สังคม เศรษฐกิจ และพัฒนาการมหาวิทยาลัยศิลปะปากร สาขาศิลปะการออกแบบ: มีการปรับปรุงหลักสูตร การสอบทวนผลสัมฤทธิ์ และการประกันคุณภาพระดับหลักสูตร ครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา

5.2 โครงสร้างอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ประจำหลักสูตร ยังมีความไม่แน่นอน ไม่มีความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ยาวนานเพียงพอ สัดส่วนอาจารย์ประจำหลักสูตรกับจำนวนนักศึกษา

ปริญญาเอกในปัจจุบันมีความสมดุล แต่ในอนาคตระยะ 5 ปี อาจมีปัญหาขาดความสมดุล อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา

5.3 โครงสร้างสนับสนุนการเรียนการสอนระดับปริญญาเอก เช่น ห้องสมุดวิทยานิพนธ์ หนังสือปรัชญาศิลปะและการออกแบบ หนังสือหลักวิชาสาขาศิลปะและการออกแบบ หนังสือพื้นฐานการทำวิทยานิพนธ์วารสารวิชาการต่างประเทศ

ห้อง/พื้นที่ส่วนตัวใช้งานประจำสำหรับนักศึกษาแต่ละคน พื้นที่สนทนากลุ่มกลาง ห้องเรียน ห้องประชุมกลุ่มเล็ก ห้องปรึกษางานวิทยานิพนธ์ เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล 1 - 5 เครื่อง พรินเตอร์ส่วนบุคคล อย่างน้อย 1 เครื่อง เป็นต้น ทั้งหมดนี้ควรมีแผนงานพัฒนากายภาพในระยะ 5 ปี

5.4 โครงการความสัมพันธ์ระดับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ จัดเป็นระยะเริ่มต้นที่ดำเนินการมาในระดับดี ต้องการการสนับสนุนต่อเนื่องและมั่นคง ส่วนนี้เป็นทั้งการสร้างความสำเร็จในวงการศึกษา ระดับปริญญาเอกเดียวกัน และเป็นการขยายความร่วมมือทางวิชาการระดับสาขาวิชา ระดับอาจารย์ผู้สอน และระดับนักศึกษาปริญญาเอกต่างสถาบัน

## References

- Aalto University of Art and Design Bulletin. (2015 – 2017). In Aalto University of Art and Design (Ed.). Helsinki, Netherland.
- Ades, Dawn, Cox Neil, Hopkins, David, Marcel Duchamp. (1999). London: Thames and Hudson.
- Bell, Clive. (1984). “Art” in Stephen D. Ross, ed, *Arts and Its Significanc,: An anthology of Aesthetic Theory*, Albany: State University of New York Press, 187-192.
- Canbrook Art School Bulletin. (2016 - 2017). In Canbrook Art School (Ed.). Michigan, U.S.A.
- Chevalier, J. M., & D. J. Buckles. (2013), *Participatory Action Research: Theory and Methods for Engaged Inquiry*. Cabada: Routledge.
- China Central Academy of Fine Arts Bullentin. (2015-2016). In China Central Academy of Fine Arts (Ed.). Beijing.
- Collingwood, R. G, “Principles of Art,” from the same book, Ross (Ed.). 193-204.
- Curedale, R. A.. (2013). *Service Design: 250 essential methods*. California, USA.: Design Community College.
- Danto, *Art World*, Ross, 469-482.
- Dewey, *Art as Experience*, Ross, 205-223.
- Dickie, George. (1977). *Introduction to Aesthetics* , London: Pagasus.
- Foster, Hal, ed.. (1983). *The Anti-Aesthetics: Essays on Post Modern Culture*, Port Townsend, Washington: Bay Press.

- Foucault, Michel, “**The Order of Things**”, Ross ed, 437-440.
- Fox, John. (1993). **Quality through Design**, McGraw-Hill Book Company, England.
- Guangzhou Academy of Fine Arts Bulletin. (2017). In Guangzhou Academy of Fine Arts (Ed.).  
Guangzhou, China.
- Hongnick University of Art and Design Bulletin. (2016 – 2017). In Hongnick University of Art and  
Design (Ed.). Soul, Korea.
- Jencks. Charles. (2007). **Critical Modernism**, Great Britain: John Wiley and Sons.
- Kobe Design University Bulletin. (2017). In Kobe Design University (Ed.). Kobe, Japan.
- Lucienne, T. M. and Blessing, A. C. (2009). **DRM: A Design Research Methodology**. New York:  
Springer Dordrecht Heidelberg London.
- Maneenate, P. (2016). **The Influence of Italian Art and Design In Siam Ornament And  
Decorative Arts Between A.D. 1876-1932 (A Systematic Analysis)**.
- Marc Stickdorn, J. S. (2012). **This is Service Design Thinking: Basics, Tools, Cases**.  
Netherlands: Wiley.
- Margolis, Joseph, “**The Ontological Peculiarity of Works of Art.**” Ross ed., 483-490.
- McDermott, C. (1992). **Essential Design**, Bloomsbury Publishing Limited, London.
- Moootee, I. (2013). **Design Thinking for Strategic Innovation: What They Can't Teach You at  
Business or Design School**. Netherlands: Wiley.
- Musashino Art University Bulletin. (2016). In Musashino Art University (Ed.). Tokyo, Japan.
- New York: Holt Reinhart and Winston, 1960.
- Norway National Academy of the Arts Bulletin. (2015). In Norway National Academy of the Arts  
(Ed.). Oslo.
- Otis College of Art and Design Bulletin. (2017). In Otis College of Art and Design (Ed.). Los  
Angeles, U.S.A.
- Parson School of Design Bulletin. (2015). In Parson School of Design (Ed.). New York, U.S.A.
- Phillips, Estelle, Pugh, Derek.S. (2005). **How To Get A Phd: a handbook for students and  
their supervisors**
- Pintong, S. (2016). **Revitalizing The Fundamental Elements of Thai House.**, Silpakorn  
University.
- Pratt Institute Bulletin. (2017). In Pratt Institute (Ed.). New York, U.S.A.
- Punyalikhit, R. (2016). **Developing a Conducive Learning Space for Thai Arts and  
Design Students at The Silpakorn University Library, Wang Tha Phra Campus.**,  
Silpakorn University

Royal Academy of Art Bulletin. In Royal Academy of Art (Ed.). London, UK

Seivewright,S. (2007). **Research and Design**, AVA Publishing, SA

Slade School of Fine University College Bulletin. (2017). In Slade School of Fine University College (Ed.). London, UK

Tama Art University Bulletin. (2015 - 2017). In Tama Art University (Ed.). Tokyo, Japan.

The Art Institute of Chicago Bulletin. (2016). In The Art Institute of Chicago (Ed.). Chicago, U.S.A.

Tokyo University of the Arts Bulletin (2016 - 2017). In Tokyo University of the Arts (Ed.). Tokyo, Japan.

Tsinghua University Bulletin (2016). In Tsinghua University (Ed.). Beijing, China.

Weitz. Morris, **The Role of Theories in Aesthetics**, Melvin Radare eds, A Modern Book of Aestheticd.

Wilkins, David.(1997). **Art Past Art Present**, New York: Harry N Abrahms.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สแกนลิขสิทธิ์